

ALTIN ÂŞIKLARI 1898

Ahmet Mithat Efendi (1844-1912)

KİŞİLER

Mösyö Du Petit Val Zengin bir sarraf olan Du Petit Val, kendisine ait olan Vitri şatosunda kayınvalidesi, iki hemşire ve beş hizmetkarıyla birlikte yaşar. Faizle borç verdiği Michel kardeşler tarafından tüm şato ahalisi ve kendisi boğazlanarak öldürülür. Cömert bir adam olarak tanınan zengin sarrafın bekâr olduğu bilinir.

Vensan Leroux Polis nezaretinde çalışan Vensan Leroux, Vitri cinayeti döneminde komiserliğe yükselmiştir. Babasının Du Petit Val ile çalışmış olması ve geçmişinde onun ekmeğini yemiş olması gereği komiser adeta bir dedektif gibi bu olayın peşine düşüp katilleri bulmaya çalışır. Olayı aydınlatmak üzere Du Petit Val'in yazıcısı Corto üzerine yoğunlaşır. Normal işinden ziyade kendini kişisel olarak bu işi aydınlatmaya adanmış Leroux, cesur, hırslı ve akıllı bir adamdır.

Michel Kardeşler Küçüklüklerinden itibaren kendilerini asil sınıfta görmek isteyen iki birader, bu amaçla çok sevdikleri işi yapmaya karar verirler. Sarraf olan kardeşler bu iş için her yerden özellikle de Du Petit Val'den borç alırlar. Parayı karşılamayacaklarını anlayınca işlerinde iflas etmemek için adamı gizlice öldürmeye karar verirler. Genel olarak aldırışsız ve kayıtsız olan kardeşler vicdani karakterden yoksundurlar. Altını çok seven açgözlü tarafları gereği bu uğurda hasta dahi olurlar.

Mösyö Alphonse Corto Mösyö Du Petit Val'in yazıcısı olarak görev yapan Alphonse adamın ölümüne her ne kadar üzülüyormuş gibi görünse de aslında ona ihanet etmiş olan bir ikiyüzlüdür. Michel kardeşlerden korkusuna muhasebe defterinde onlar adına yazılı olan borç sayfasının yırtılmasını sağlar. Sevgilisi ile kaçmaya hazırlanan Alphonse korkusu gereği her şeyi açığa çıkararak öldürülür.

Blanche Alphonse Corto'nun metresi olarak yaşayan Blanche sevgilisinin öldürülmesi ile kendisine yaklaşan polis Leroux ile bir ilişki yaşayacak kadar zayıf karakterlidir. Her ne kadar saklamaya çalışsa da başarılı olamaz ve bazı ayrıntıları açıklamak zorunda kalır.

Lejon Küçük Michel'in hizmetçisi olarak görev yapan Madam Lejon'un gayri meşru oğlu olan Lejon, tıpkı babası küçük Michel gibi çapkın ve sorumsuzdur. Bir kadına olan bağlılığı ve ona harcadıkları gereği tüm mirasını bitirir, hatta hapse düşer.

ÖYKÜ

Vitri Cinayeti. Fransa'da "Büyük Karışıklık" devrinde Vitri malikânesinde meydana gelen olayın ayrıntılarının verildiği bölümde sarraf Mösyö Du Petit Val'in durumundan bahsedilir. Zaten bir şöhreti bulunan Vitri şatosu, cinayetin anılmasının ardından yeniden gündeme gelir. Kalabalık bir ahalisi bulunan şatoda 21 Nisan ertesi bir yaşam belirtisinin olmayışı çevreyi meraka düşürür ve hükümete başvurulur. Kanun gereği şatonun kapısı kırılınca evde yaşayan herkesin ve Du Petit Val'in yatağında boğazlanarak öldürülmesi dehşet yaratır. Şatoda kalan birinin 7-8 yaşlarındaki çocuğu dışında değerlendirilen 9 kişilik cinayet vakasında herhangi bir hırsızlık belirtisine de rastlanmaz. Herkesin idamını beklediği canilerle ilgili sorgulamalar devam ederken yazar tarafından Fransa'nın tarihi durumu dile getirilir.

Tarihi Bir Levha. Fransa'nın içinde bulunduğu karışıklık ve fetret devirlerinden bahseden bölümde olayların hiciv ve mizahla anlatıldığı "Madam Ango'nun Kızı" operasından bahsedilir. İnsanlar üzerinde büyük bir etki bırakan Vitri cinayetinde "Lesorak işi" denilen diğer bir olay da etki eder. Dönem Fransa, Paris için hayli karışık ve cinayet vakaları ile doludur. 1796 miladi senesinde gerçekleşen Vitri cinayetinden evvel Paris'ten Lion'a giden bir postacı altı canı askerin hücumuna uğrayarak öldürülür. Arabasındaki tüm para çalınır. Görgü tanıkları Koriyol, Bernard ve Richard gibi isimleri verirken başkaları da Lesorak ve Gisno namındaki kardeşlerin bu işi yaptığını öne sürer ve bu iki zanlı tutuklanır. Lesorak iyi haline tanıklık etmesi için memleketinden seksen kadar adamın masraflarını ödeyerek getirir. Cinayet günü bir kuyumcuda olduğuna ikna etmeye çalışsa da kendisini görenlerin ısrarına maruz kalır. Tam sonuç Lesorak'ın istediği gibi ilerlerken Koriyol mahkemeye cinayeti Lesorak'ın parayla yaptırdığını iddia eder. Bunun üzerine mahkeme Koriyol, Bernard ve Lesorak'ın idamına karar verir ve üç adamın başı kesilir. Gerçekler ortaya çıkınca Lesorak'a olan benzerliği ile

dikkat çeken Döbüsak tutuklanır ki aslında Konyol'un haber ettiği asıl kişi odur. Boş yere Lesorak öldürülmüş olur. Fransa mahkemesinde o dönem böyle hatalara sıklıkla rastlanır.

Vitri Cinayetinden Geriye Kalanlar. Du Petit Val cinayetinden sorumlu olan komiser Vensan Leroux, her şeyi en ince ayrıntısına kadar araştırarak katili bulmayı amaçlar. Aklına ilk olarak adamın çalışanlarından yazıcı Alphonse Corto gelir. Corto Du Petit Val'in öldürülmesinden sonra metresi Blanch'i da alarak Paris'ten uzaklaşır. Polis memuru Leroux, Corto'dan cinayete ait bilgiler öğrenmeye çalışırken, o da bir cinayete kurban gider. Peş peşine yaşanan iki cinayeti şüpheli bulan Leroux bu kez de metres Blanch'dan şüphelenir ve korkutmadan onu konuşturmaya çalışır. Kadından Corto'nun Du Petit Val'e ihanet ederek muhasebe defterinden bir borcu sildiğini öğrenir. Birkaç hafta sonra yaşanan bir cinayet vakası daha okları Michel kardeşlere yöneltir.

Adli Takip. Sarraf olan Michel kardeşlerin özel kâatibi olan Rivière adında bir adamın ölmesi Leroux'u Vitri cinayeti ile bağlantı kurmaya yönlendirir. Hazırlanan rapora göre tutuklansalar da mahkeme delil yetersizliğinden dolayı kardeşleri serbest bırakır. Du Petit Val'in parasından kendi hesabına para geçiren Blanch'in de paralarına devlet tarafından el konulur.

Yirmi Sene Sonra. Olaylardan sonra bazı dalkavuklar kardeşlerin suçunu hala konuşmaya devam ederken, araştırmacılar gerçek için işlerin aslını sorgulamaya devam ederler. Aslında Michel kardeşlerin içlerinde yaşadığı altın aşkı ile sarraflık işine girdikleri ve pek çok yere borçlandıkları öğrenilir. Devletten alacakları borç da gecikince çareyi Du Petit Val'den faizli borç almakta buldukları ortaya çıkar. Du Petit'in ödeme günü de gelince para olmadığı için adamı öldürme kararı alırlar. Altın aşkından ve sarraflıktan vazgeçmek istemeyen kardeşlerin bu tutkusu 11 kişinin katline sebep olur. Halk tarafından yaptıkları unutulmayan ve bir türlü istedikleri asillere dâhil olamayan kardeşler bir türlü evlenemezler.

Gözü Mü Aç? Gönlü Mü?. Michel Le Ne ve Michel Le Cedet kardeşlerin yaptıkları halk tarafından bir türlü unutulmaz. Miss Ferristone ve Madam Katara ile evlilikten ümidi kesen kardeşler artık tüm heveslerini kazandıkları milyonlara adarlar. Kardeşlerden büyük olan Michel Le Ne sürekli altına bakmaktan dolayı katarakt olur. 60 yaşına girmeden üç ameliyat geçirmek zorunda kalan adam buna rağmen iyileşemez.

Ölüm. 1838 senesinde vefat eden Michel Le Ne'nin adeta yaptıklarının azabını çekercesine 2-3 gün boyunca ölüm azabı yaşadığı bilgisi ile başlayan bölüm, küçük kardeşin hayata nasıl devam ettiği konusunda devam eder. Küçük kardeş Michel, evli hizmetçisi Madam Lejon ile yasak ilişki yaşar ve bir oğlu olur. Michel, gayri meşru oğlunu nüfusuna almak için hayli uğraşır fakat kadının zaten evli olması duruma mani olur ve bunu başaramadan 1852 senesinde vefat eder.

Mirasiedi. Michel tüm mirasını yasal olmayan oğlu Lejon'a bırakır. Genç yaşta sefil bir hayatın peşinde olan Lejon, çapkınlık arzusu ile bir kadın ile birlikte olur ve kendisine kalan yüklüce mirası harcarken kadın için yaptığı borçlar gereği mahkemeye düşer. Lejon borçlarını ödeyemeyince kendisine üç ay hapis cezası verilir. Böylece Michel kardeşlerin 60 yıllık kötü geçmişi yeniden açılmış ve halk tarafından konuşulmaya devam edilmiş olur. Böylece kötü ruhlu suçluların hala azap çektiği izlenimi verilmesi ile bölüm son bulur.

TEMALAR

Cinayet Para ve altın hırsı nedeni ile işlenen suçlar çerçevesinde gelişen romanda bir dizi cinayetin tema olarak işlenir. Cinayetler, düzen eleştirisi bağlamında verilirken kolayca yapılması ve vicdani sorumluluk yaramaması ile farklı bir bakış açısı sergilenir.

Adalet Fransa tarihinden verilen örnekler ve Michel kardeşlerin yaşadıklarında bozuk adalet düzeni üzerinde durulur. Mahkeme cinayetleri işleyenleri delil yetersizliği nedeni ile suçsuz saysa da halk yıllar geçse de bunu unutmaz. Suçlular için adalet ahlak ve inanç sistemi ile sağlanmaya çalışır. Kaderleri kötü gider ve ölüm adaletin ilahi tecellisi olarak verilir.

KARAKTER ANALİZİ

Vensan Leroux (Açık)

Karakter Polis nezaretinde çalışan Vensan Leroux, Vitri cinayeti döneminde komiserliğe yükselmiştir. Babasının Du Petit Val ile çalışmış olması ve geçmişinde onun ekmeğini yemiş olması gereği komiser adeta bir dedektif gibi bu olayın peşine düşüp katilleri bulmaya çalışır. Olay

aydınlatmak üzere Du Petit Val'in yazıcısı Corto üzerine yoğunlaşır. Normal işinden ziyade kendini kişisel olarak bu işi aydınlatmaya adanmış Leroux, cesur, hırslı ve akıllı bir adamdır.

Aktiviteler Cinayetlerin peşine gitmekten hoşlanan Leroux, suçludan yana mahkemede adalet yakalayana kadar da peşini bırakmaz. Konuşmaktan ve düşünmekten hoşlanır.

ÖRNEK ANILAR

Vefalı. Babasının Mösyö Du Petit Val'in emrinde çalışmış olması ve kendisinin de onun ekmeğini yemiş olmasından ötürü kendini borçlu hisseden Leroux, vefasını göstermek amacıyla cinayeti işleyen suçluların peşine düşer: " 'Nimetiyle yettiğim zatın katillerini arayıp bulmaya ben çalışmazsam kim çalışmalıdır?' diye gece gündüz düşünmeye başlamış, birçok kez Vitri köyüne ve şatoya giderek her tarafı gezip araştırmaya koyulduğu gibi Paris'te Voltaire Rıhtımı üzerindeki konağın etrafında da günler geçirmişse de şu müthiş cinayetin döktüğü dokuz mazlumun kanından hiçbir katresi hiçbir tarafa sıçramamış olduğu gibi, bu acımasız hareketin elbette birden çok olması gereken faillerinden hiçbir iz bulamamıştı."

Şüpheli. Cinayetin ardından kime odaklanacağı konusunda düşünüp doğru kararlar alan Leroux, şüpheli bir adamdır: "Polis hafiyesinin zekiliği de buradan anlaşılıyor ki işte Corto'nun bu aşırı teessürü ve yalnızlığa rızası Vensan Leroux'un şüphelenmesine sebep oldu. Çünkü Corto'nun metresi Blanche de onunla beraber gidiyordu."

Akıllı. Michel kardeşlerin tehlikeli yanlarını sezen Leroux, onların peşlerinden giderken varlığını hissettirmemez. Evlenmek istedikleri kadınlarla gizliden görüşüp kardeşlerin canliliğini anlatarak işleri bozar: "Bereket versin ki Michel kardeşler Leroux'nun bu takibinden haberdar değildirler. Yoksa Corto'dan, Riviere'den kurtuldukları gibi Leroux'dan kurtulmak da hiç zor olmazdı. Günün birinde ya bir kaza kurşunu ya da görünmeyen bir eldeki hançer Leroux'nun da leşini yere sererdi."

Tedbirli. Adamları gizli takibe alan Leroux, evlenmek istedikleri kadınları engelleyerek gizliden intikam almaya çalışır: "Bizim Vensan Leroux'nun araştırmaları, tedbirleri bu defa da umduğu gibi neticelenmemişti ama en azından Mösyö Michel Le Ne'nin Miss Mary Ferristone ile evliliğini engelleyebilmişti ya!"

Michel Kardeşler (Mantıksız)

Karakter Küçüklüklerinden itibaren kendilerini asil sınıfta görmek isteyen iki birader, bu amaçla çok sevdikleri işi yapmaya karar verirler. Sarraf olan kardeşler bu iş için her yerden özellikle de Du Petit Val'den borç alırlar. Parayı karşılamayacaklarını anlayınca işlerinde iflas etmemek için adamı gizlice öldürmeye karar verirler. Genel olarak aldırışsız ve kayıtsız olan kardeşler vicdani karakterden yoksundurlar. Altını çok seven açgözlü tarafları gereği bu uğurda hasta dahi olurlar.

Aktiviteler Altına bakmak ve para saymaktan hoşlanan kardeşlerin çokça parası olur fakat harcayacakları kimseleri olmaz.

ÖRNEK ANILAR

Hırslı. Kendilerini zengin olmaya adapte eden genç kardeşler bu uğurda çok çalışır ve ne gerekirse yaparak önlerine çıkan her engeli aşarlar: "Bu Michel kardeşler, henüz pek genç iseler de sarraflık işini kısa zaman içinde ilerletmişlerdir."

Cesur. Paranın olmayışını dert etmeyen kardeşler büyük bir cesaret örneği sergileyerek devletin zor durumuna rağmen altın alış veriş işine girmeye karar verirler: "Michel kardeşler ise genç, güçlü, cesur insanlar olduklarından bu "agiotage" işlerine büyük bir hırs ve cesaretle atılmışlardı. Vakıa bazen hükümet altına ihtiyaç duyduğunda hemen altın bulamamak ve İngiltere ya da Hollanda'dan celbi lazım geldiği halde muvaffak olamamak ve bu yüzden hem sermayeyi hem namusu kaybetmek gibi bin türlü ihtimaller bu ağır işin tehlikesini ağırlaştırır idiye de bu tehlikeyi göze almak için gereken cesaret bu iki kardeşten fazlasıyla vardı."

Aç gözlü. Altına karşı büyük bir aşk besleyen kardeşler için daha önemli bir şey yoktur: "Zira bu iki kardeş altına o kadar âşık ki gönüllerinin maşuku olan o yuvarlak sarı madenleri, kendi gözlerinden bile kıskanırlar, kendi mutlulukları harcamaktan bile çekinirlerdi."

Vicdansız. Merhamet yoksunu olan kardeşler kendi arzu ve istekleri uğruna pek çok insanı öldürme cesaretini gösterebilmişlerdir: "İşte altın âşıklarının o para aşkıyla günahsız on kişiyi öldürtme

fenalığını yapan aç gözlü cimrilerin, bu kadar masrafı göze almaları akran ve emsalleri arasında kendi servetlerine uygun olan üst mevkiye erişerek o şana layık olacak bir şekilde evlenmekten başka hiçbir amaca hizmet etmiyordu.”

Kurnaz. İki kardeşin hükümetin hazinesinden haksız yere maaş almaları da kurnazlıklarını gösterirken halkın kendilerinden yeniden nefret etmesini sağlar: “Hükümet hazinesini bu şekilde aldatıp dolandırmış olmalarından dolayı Michel kardeşlerin ne kadar memnun olduklarını, vicdanen ne derece zevk aldıklarını düşünmelisiniz. Fakat şunu da düşünmelisiniz ki bu hile ortaya çıkıp Paris halkı tarafından anlaşıldığı zaman bu iki kardeş aleyhinde o zamana kadar yeterince birikmiş olan nefret bir kat daha artmıştır.”